

האליזר

עלון לשבת קודש

בס"ד

דברי מחשבה והלכה, ומהנעשה בבתי הכנסת

להצלחה ולשמירה על חיילנו במלחמה להחזרת החטופים בריאים ושלמים ולרפואת הפצועים

נושא השבוע: צום י"ז בתמוז

יג תמוז תשפ"ד 1534 (שנה כט')

ההפטרה: "והיה שארית" (מכה ה)

פרשת בלק

אחינו בית ישראל שמעו: צום הרביעי (=שבעה עשר בתמוז) יחול אי"ה ביום שלישי יהפוך אותו הקב"ה לששון ולשמחה במהרה בימינו אמן
תחילת הצום: 4:25 עלות השחר סיום הצום: 8:01 צאת הכוכבים
[האשכנזים לא נהגו להכריז על שום תענית (שו"ע הכמ"א סי' תקנ"ס)]

"לא הביט און ביעקב" (כ"כא)

הגאון רבי שמואל אנגל ידוע היה כמו שמעולם "לא הביט און ביעקב" - לא ראה באיש יהודי פגם או דבר מגונה, והיה רגיל לומר על פי האמור בפרקי אבות (ד,ג): "אל תהי בז לכל אדם", כלומר אל תבז לכל עצמותו של האדם. אף אם יש בו חיסרון מסוים, יש בו לעומתו מעלה שמטה את הכף לזכותו, ותמיד הזכיר לסובבים אותו את האמור בתפילה של רבי אלימלך מליז'נסק לומר אותה לפני התפילה: "שנראה כל אחד מעלת חברנו ולא חסרונם"

אהבת חינם

מעשה שהיה

אני עובדת כאחות במחלקת ילדים באחד מבתי החולים בארץ. לצד בתי החולים פועלים ארגוני מתנדבים המסייעים לצוות המקצועי, אחת המתנדבות שרה שמה (שם בדוי) אישה כבת 40, רעייתו של איש עתיר נכסים שהחליטה להקדיש מזמנה ולהתנדב. למרות מעמדה הרם תמיד היתה נוחה לבריות והתנדבה בשקט ובצניעות ומפעם לפעם תרמה בעילום שם. ואז באו ימים אחרים... לא שמענו משרה דבר, אבל הגיעו ידיעות מהתקשורת כי בעלה התרסק כלכלית והם הגיעו לעוני ומחסור של ממש... שרה המשיכה לבוא ולהתנדב, לא הבחנו באף טיפת מרירות עליה, היא חייכה ועודדה ונתנה מעצמה כמו תמיד. ערב אחד יצאה מביה"ח לאחר משמרת ארוכה, נפרדנו לשלום והיא הלכה, כעבור רבע שעה חזרה המומה, שאלתי אותה: "מה קרה?" והיא נראתה עומדת לפרוץ בבכי, הכנסתי אותה לחדר האחיות והיא פרצה בבכי נורא, חיבקתי אותה ופשוט בכיתי איתה מבלי לדעת על מה. לאחר 10 דקות של בכי הבאתי לה כוס מים והיא החלה להירגע, "אם את מרגישה צורך, תוכלי לשתף אותי" אמרתי, "לא נעים לי, אבל... אני יכולה ללוות ממך כמה שקלים לאוטובוס?" שאלה ופרצה שוב בבכי. בפעם הבאה שהגיעה להתנדבות החזירה לי את הכסף למרות התנגדותי. מאז עברו שנים אחדות, ממקורות שונים נודע לנו שבעלה התאושש והיא חזרה לתרום כבעבר. יום אחד הגיע למחלקה ילד במצב קשה מאוד, התברר לצוות כי הוא זקוק למכשיר יקר מאוד שאינו נמצא בביה"ח ולכן הוחלט להעבירו לבי"ח אחר. המשמעות היתה טורח גדול למשפחתו והדבר גרם להם צער וחוסר אונים. לא ידענו מה לענות לאם שמיררה בבכי אך ידענו שחיי הילד קודמים לכל. יצאתי מהחדר וליד חדר הרופאים פגשתי את שרה, סיפרתי לה את הסיפור והצעתי שתלך לעודד אותם, היא החלה לפסוע לכוונם ולפתע קפצה כנשוכת נחש ופשוט נמלטה מהמקום. היא ניגשה אלי ואמרה: "תקשיבי, אני יכולה שהיא תראה אותי, בסדר?", התבוננתי בה באופן מוזר אבל השבתי: "בסדר, אין בעיה".

ע"פ "אור החיים" אופק תל אביב * לא לעיין בזמן תפילה * שקיעה 7:47-7:43 * סוף זמן ק"ש 8:36-8:34

יציאת ש"ת: 9:11

יציאת שבת: 8:17

כניסת שבת: 7:27

"כמה עולה המכשיר הזה?" שאלה, השבתי לה כי עלותו כרוכה בעשרות אלפי שקלים.
 "תני לי לברר משהו" אמרה ויצאה, היא חזרה לאחר 10 דקות ואמרה "אנחנו נתרם את המכשיר, תגידי להם שהם נשארים בביה"ח, אבל בתנאי אחד: אף לא מילה על התורמת, אני מבקשת להעביר אותי בזמן שהותו של הילד למחלקה אחרת, אסור שהם יראו אותי".
 הלכתי בשמחה לחדרו של הילד והודעתי לאימו כי נמצאו תורמים למכשיר והם יוכלו להשאיר במחלקה, היא חיבקה ונישקה אותי כאילו אני זו שתרתמי את המכשיר, ומסרתי לה את שמה של התורמת החפצה להישאר אלמונית. הימים חלפו, שרה התנדבה במחלקה אחרת ומידי פעם הייתי מספרת לה איך מתקדם הטיפול בילד כשאני כולי סקרנית לגלות את הסוד האמיתי.

ובאחד הימים נפתרה התעלומה... הלכתי במסדרון ולפתע ראיתי את שרה הולכת לפני, קראתי לה: "שרה, שרה" היא הסתובבה ועצרה ואני אמרתי לה: "הילד עומד להשתחרר, הכל בזכותך..." ולפתע קלטתי... אימו של הילד עמדה חצי מטר מאיתנו, היא הסתובבה לשמע שמו של בנה והביטה בי ובשרה, עיני שתייהן ננעצו זו בזו, שתייהן נראו המומות ומזועזעות, "זו את התורמת?! אני מתעלפת!"
 שרה נותרה על מקומה ואילו אימו של הילד התחילה לבכות: "אני מתביישת, זה לא מגיע לי, לא ממך...". הובלתי את שתייהן לחדר האחיות הקרוב ואמרתי: "אולי תגידי לי מה קורה כאן?"
 אימו של הילד החלה לספר: "לפני מס' שנים נסעתי באוטובוס עם בעלי והילדים ואז היא עלתה והחלה לחטט בתיקה ובארנקה ואח"כ אמרה לנהג שהחל לנסוע: "אדוני, תסלח לי, אבל גיליתי שאין לי כסף לשלם, האם אוכל לשלם פעם אחרת?", הנהג החל לצעוק: "אם אין לך כסף למה עליך?.. או שתשלמי או שתירדי אין לי ביטוח עליך". איני יודעת מה קרה לי, אבל השתכנעתי מהדברים של הנהג, מבט אחד עליה נתן לי תמונה של אישה עשירה וקמצנית שמנסה לחסוך שקלים אחדים ורציתי שתלמד פעם אחת לקח, והיא במזל שכזה פנתה אלי ושאלה: "אולי את מוכנה להלוות לי?", "לא, אני לא אלווה לך, את תלמדי לא ליפול על אנשים, יש לך מספיק כסף", השבתי.

בעלי הסתכל עלי ולא הבין מה קרה לי, אבל נתתי בו מבט מצמית שהוא פשוט לא העז לדבר, הנהג פתח את הדלת והיא ירדה. לאחר שנסגרו הדלתות הבנתי מה עשיתי אבל כבר היה מאוחר, היו לי ייסורי מצפון וכשהבן שלי חלה מיד חשבתי על כך אבל הדחקתי, כעת הקב"ה מראה לי איזו אישה שפלה הייתי, למי התאכזרתי, למי שתרמה מכספה והצילה את בני היקר. אני מבקשת ממך סליחה ואבין אם לא תסלחי לי... אעשה הכל לכפר על חטאי הנורא כלפיך". שרה השיבה: "אין בליבי דבר עלייך, אני חושבת שבזכות מה שקרה איתך הגלגל שוב התהפך לטובה, ומהמצב הנמוך בו הייתי חזרתי למצב עוד יותר טוב". "ואת היית לי כתף ולא אשכח זאת לעולם", אמרה לי שרה "באותו לילה כשנאלצתי לרדת מהאוטובוס משום שלא נותרה לי אפילו פרוטה, היה זה המקום הנמוך ביותר שהגעתי אליו ומשם היתה לנו ב"ה רק עליה".

הלכות צום שבעה עשר בתמוז

פינת ההלכה

- א. במשך הדורות אירעו חמש צרות לעם ישראל ב"ז בתמוז: נשתברו לוחות הברית, בוטל קרבן התמיד והובקעה חומת ירושלים [בחורבן בית שני לפני 1956 שנה] שרף אפוסטמוס הרשע את התורה והועמד צלם בהיכל (ש"ע אור"ח סי' תקמט) ולכן תיקנו חכמים שחייבים להתענות ביום זה, ותכלית התענית היא כדי לעורר הלבבות ולעסוק בתשובה ויהיה זה זיכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשנו עתה עד שגרם להם ולנו אותן צרות, ושבזיכרון הדברים הללו נשוב בתשובה (משנ"כ סי' א-ג).
- ב. י"ז בתמוז אסור באכילה ושתייה ומותר ברחיצה [אפילו בחמים] (ב"י שם בשם החוס', כה"ח סי' ק"י), סיכה, נעילת נעלי עור ואישות (ש"ע סי' א-ג, חז"ע ארבע תעניות עמ' כא).
- ג. הכל (בנים מגיל 13, בנות מגיל 12) חייבים להתענות בתענית זו ואסור לפרוץ גדר (ש"ע סי' תקנ סי' א' ובאור"ח שם) ואף אם הצום מפריע בעבודה או ללימוד חייבים לצום (תורת מועדים סי' א סי' ג) וכן אבי הבן והכהן של "פדיון הבן" חייבים להתענות (שם סי' ז סי' ה-ו). חתן וכלה בתוך "שבע ברכות" ובעלי הברית (סנדק, מוהל, אבי הבן) חייבים לצום (חז"ע ארבע תעניות עמ' מו).
- ד. אלו פטורים מהצום: [אוכלים כרגיל אך ללא ממתקים ותפנוקים]: קטנים [פחות מגיל מצוות], חולה שאין בו סכנה [או נפל למשכב], זקן תשוש כח [שיש לו צער גדול מהתענית והרופא אומר

שיזיק לו אע"פ שאין סכנה] מעוברות [מחודש שלישי ומעלה או קודם אם סובלות ממיחושים, הקאות וחולשה] אשה שילדה או הפילה בתוך 30 יום, מניקות בפועל אבל אם הפסיקו להניק [או מפלת] והן בתוך 24 חודשים ללידה חייבות לצום אלא אם כן מרגישות חולשה וצער להמשיך תעניתן, אזי די להן בתענית שעות כפי יכולתן (חז"ע עמ' נז-סז).

ה. חיוב התענית הוא מזמן עלות השחר (ש"ע סי' תקס"ד ס"א) מכל מקום הישן [אפילו שלא על מיטתו (משנ"ב ס"ס) אלא ע"ג שולחן וכיו"ב (חז"ע עמ' יז)] שנת קבע [מחצי שעה ומעלה (פסקי תשובות סי' ד ס"י, כה"ח סי' ד ס"ק נה)] בליל התענית הרי כבר אז מתחיל להתענות (ש"ע סי' תקס"ד ס"א), אבל אם ישן בתחילת הלילה במשך כמה שעות ועדיין לא אכל ארוחת ערב והתעורר, מותר לו לאכול ארוחת ערב אף שלא עשה תנאי, שמסתבר שלא קיבל עליו את התענית עד שיאכל ארוחת ערב (חז"ע עמ' יז).

ו. אם התנה קודם שהלך לישון שבדעתו לקום קודם עמוד השחר לאכול ולשתות, מותר לו לאכול ולשתות עד עמוד השחר (ש"ע סי' תקס"ד ס"א).

לספרדים: צריך תנאי גם כשרוצה רק לשתות (משנ"ב ס"ק ו) ואם שכח להתנות וקם לפני עלות השחר וחש צימאון, המקל לשתות [קודם עלות השחר] יש לו על מה לסמוך ובפרט אם הוא רגיל לשתות בכל לילה (חז"ע עמ' יא).

לאשכנזים: אם רוצה לקום רק כדי לשתות אינו צריך תנאי (הרמ"א ס"ס).

ז. אם התחיל לאכול בתוך חצי שעה לפני עמוד השחר (עמוד השחר = 4:25) אין לאכול סעודת קבע, אלא פחות מכביצה (= 54 גר') לחם או מזונות, ושאר מאכלים מותר אפילו יותר (ש"ע סי' פט משנ"ב ס"ק כז, הלכה ברורה לגר"ד יוסף ח"ה סי' פט ס"כח).

ח. במקום צורך יש להקל לטטוף פיו במים בקומו משנתו בבוקר ולצחצח שיניו במשחת שיניים ובלבד שיזהר שלא להכניס לפיו יותר משיעור רביעית מים (=חצי כוס חד פעמי רגילה לקר) בבת אחת וכן יכופף ראשו שלא יבלע כל שהוא מן המים ויפלוט הכל (חז"ע עמ' כח). [במקום צורך = כשקשה לו ביותר שלא לטטוף פיו או למי שיש ריח בפה אם אינו מנקה] (תורת מועדים פ"א ס"יא).

ט. מי ששכח ובירך ביום התענית על דבר מאכל או משקה יטעם ממנו משהו כדי שיהנה גרונו, שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה (יצי"א ח"ב חיו"ד סי' ה' ס"ק ו, חז"ע עמ' כז-כח) וממשיך בצום כרגיל (ס"ס) . יש להקל לבעלי מסעדות וקיוסקים לספק מצרכי מזון לאוכלים ושותים ביום התענית, מ"מ נכון שיתלו שלט גדול במסעדה במקום בולט "היום יום צום" (חז"ע עמ' ז ס"יד) ומן הראוי שימנעו מלמכור (ולקוי" סי' תקנ ס"כא).

יא. אדם בריא שמתענה אך עליו לבלוע כדורים או לשתות תרופות נגד מיחושי ראש חזקים וכדו', מותר לו לבלעם בלי מים כל שאין בהם טעם ערב לחיך, [אבל אם החיך נהנה מהם אין להתיר אא"כ יעטפה בניילון שאז יהיה מותר לבלעה] ואם אינו יכול לבלוע את הגלולה בלי מים מותר לו לבלוע עם מעט מים. (חז"ע עמ' ז-לא, ילקו"י ארבע תעניות ס' תקנ ס"מה). ואם הגלולות הן לצורך רפואת חולי פנימי וכיו"ב יש להקל בכל אופן, ואם קשה לו לבלעם רשאי להקל אף עם מעט מים ויזהר שלא ישתה רביעית בבת אחת (תורת מועדים ס"יג).

יב. מי שאינו מתענה [וה"ה שידוע שלא יסיים את הצום (תורת מועדים עמ' קו)] לא יהיה שליח ציבור ולא יעלה לתורה לקריאת פרשת "ויחל" ביום הצום, ואם הוא כהן יחיד יצא מביה"כ ויקראו לתורה ישראל שמתענה במקומו, וה"ה ללוי או לישראל אפילו קראו לו ואינו מתענה ירד ויעלו מתענה אחר במקומו, ולא ישא כפיו במנחה, (ש"ע סי' תקסו ס"ה-ו כה"ח ס"ק עז וילקו"י). לכתחילה יש לעלות כהנים לדוכן במנחה רק בתוך חצי שעה לשקיעה [שקיעה=7:45] ולפני כן לא יעלו, אבל אם עלו לא ירדו (נב"א ח"א פ' תאוה ס"כג) אבל לפני פלג מנחה (6:34) אין לעלות כהנים כלל ויש למחות בנוהגים כן (הליכות עולם ח"א עמ' רכב).

יג. כשאין 10 מתענים, הרי כדי שיוכל הש"צ לומר "עננו" ב- 18 ברכה בפני עצמה ולהוציא ס"ת לקריאת "ויחל" צריך שני תנאים: שיהיו מינימום 6 מתענים [שמתכוונים לצום עד הסוף] ושהמשלימים ל-10, אינם מתענים מחמת אונס [כגון: חולין] שאל"כ לא יאמרו עננו הנ"ל ולא יוציאו ס"ת הנ"ל (ש"ת יח"ד ח"א סי' עט, חז"ע עמ' פ ס"ו).

יד. נוהגים לתת צדקה לעני במנחה של יום התענית [כדי שיהיה לו כסף לאוכל לשבור הצום] (חז"ע עמ' מז).

טו. ישמור עצמו מכעס כל השנה ובפרט ביום התענית (כה"ח סי' תקמט ס"ק יא).

הלכות ימי בין המצרים

א. ימי "בין המצרים" הם הימים שמ-יז בתמוז (מהלילה) ועד ט באב, שמתקופה זו התחילו הצרות עד ל-ט באב שאז נחרב בית המקדש, לכן נוהגים קצת דיני אבלות בימים אלו (תורת המוע. סי' ה ס"א).

ונכון למעט בשחוק (ילקו"י ארבע תעניות עמ' קכז).

ב. מנהג כשר לשבת באבלות כל יום בתקופה זו לאחר חצות יום ולבכות על חורבן בית המקדש,

ויאמר את תיקון רחל (כה"ח סי' תקנ"ח ס"ק רכ"ב) [בנוסף לתיקון חצות שאומרים בלילה (ס"ק רכ"א)]. אבל בר"ח אב ובתשעה באב ובכל יום שאין אומרים בו תחנון אין אומרים תיקון חצות בצהריים (כה"ח ס"ק רכ"ג). [בערב תשעה באב אחר חצות יום אין אומרים תיקון חצות (לאור ללון ח"ג סי' כה ס"ו)].

ג. אין לשמוע שירים מלווים בכלי נגינה, אפילו דרך הרדיו או הטיפ בתקופה זו ויש להחמיר בזה גם לקטנים שהגיעו לחינוך. מ"מ שירה בפה דרך הודאה להש"ת בלי כלי נגינה מותרת, אבל בשמחה של מצוה [סיום מסכת, סעודת ברית מילה, סעודת חתן וכלה, בר מצוה (בזמנה), פדיון הבן (שבזמנו)] מותר לשמוע שירים המלווים בכלי נגינה (אבל בסעודת ברית יצחק מותר רק שירה בפה) (פ"ת יח"ד ח"ו סי' ל"ד, תורת מועדים ס"ב). [האיסור לשמוע חל גם ביום שישי אחר הצהריים ובמוצאי שבת] (ילקו"י ס"ט).

מותר לחולה המרותק למיטה לשמוע מוזיקה עם כלי נגינה אם הדבר מטיב את מצבו (ילקו"י עמ' ר"י) במקום הפסד מותר להמשיך שיעורי נגינה (פסקי תשובות סי' תקנ"ח ס"ד) [אבל חזרות בבית אסור (פסקי תשובות ס"ט)]. ומורה לנגינה שיהיה לו הפסד ממון אם יפסיק מללמד לנגן מותר לו להמשיך ללמד לנגן. לכל הנ"ל הותר עד שבוע שחל בו תשעה באב וטוב להחמיר מר"ח (חזו"ע ע"מ קנ"ז).

קייטנה של ילדים שמשמיעים בה מוזיקה וכלי נגינה ובלעדי זה קשה לנהל את פעולותיה יש להקל להם לשמוע [גם לגנות מותר לשמוע] (חזו"ע ע"מ קנ"ז). וכן מותר להשמיע לקטנים קלטות של סיפורים אף שמשולבים בהם שירים ומנגינות (ילקו"י עמ' רט"ו).

ה. אסור לעשות ריקודים ומחולות בתקופה זו אפילו בלי כלי נגינה (ס"ק ג') [אבל ריקודים מעורבים אסורים כל השנה (ס"ט)]. מותר לעשות "תנאים" [=מפגש ההורים להסכמה לחתונה] גם אחרי ר"ח אב ואפילו בתשעה באב שמא יקדימו אחר בזיווג, אך אסור לנגן ולרקוד [מותר רק בפה] ונכון להימנע מסעודה. ו. נוהגים להיזהר שלא לברך "שהחיינו" על פרי חדש או בגד חדש בימי בין המצרים (פ"ע סי' תקנ"ח ס"ו) [מפני שהם ימי אבל וצער לעם ישראל ואין ראוי לברך "שהחיינו" בשעה שהזמן אינו מתאים לשמחה] (ילקו"י ח"ג עמ' תרי"ח) אבל בשבתות שביניהם מותר (משנ"ב ס"ק נ"ח) ובפרט לצורך כבוד שבת (פ"ת יח"ד ח"א סי' ל"ז). אולם לאחר ראש חודש אב אין ללבוש בגדים חדשים אף בשבת, אבל על פרי חדש מותר לברך "שהחיינו" בשבת זו (ס"ט). ובגדים חדשים שאינם צריכים ברכת "שהחיינו" מותר לקנות וללבוש [כשהם חדשים] עד ר"ח אב (משנ"ב ס"ק מה).

ז. על פדיון הבן (פ"ע סי' תקנ"ח ס"ו) ועל ברית מילה מברך "שהחיינו" בימים אלו (כה"ח ס"ק רט"ז) ולא יחמיץ את הברכה (פ"ע ס"ט). מותר מעיקר הדין להיכנס לדירה חדשה (ילקו"י עמ' ק"ז ס"ה). מותר לעשות חנוכת הבית ולברך על בגד חדש "שהחיינו" עבור זה (ילקו"י עמ' ק"ח ס"ז).

ח. מי ששכח בימי בין המצרים שפרי זה חדש הוא, וטעה וברך עליו בימות החול ברכת הנהנין ולפני שטעם נזכר שהוא פרי חדש יברך "שהחיינו" ויאכל מהפרי כיון שכבר מחוייב לאוכלו (ילקו"י ח"ה עמ' תקנ"ח ס"ט).

ט. חולה שפרי חדש פותח את תאבונו, מותר לו לברך "שהחיינו" על פרי חדש בימים אלה (משנ"ב ס"ק כ"ט) וכן קטן שאינו מבחין בין ימים אלו לשאר ימות השנה ומתאוה לפרי חדש, מותר לתת לו פרי חדש ולברך "שהחיינו" (כה"ח ס"ק ר"ב, ילקו"י ח"ג עמ' תרי"ח). וכן אשה מעוברת שמתאוה לפרי חדש יכולה לברך עליו "שהחיינו" (חזו"ע עמ' קל"ח) (ילקו"י ח"ה עמ' תקנ"ח ס"ג).

י. מי שטעה ואכל פרי חדש בבין המצרים בלי ברכת "שהחיינו", לא יאכל עוד ממנו, ולאחר תשעה באב יברך על פרי חדש אחר או בגד חדש ברכת "שהחיינו", ויכווין לפטור גם את אותו פרי (ס"ט). יא. צריך להיזהר בימי בין המצרים שלא ללכת יחידי משעה רביעית ביום [היינו מתחילתה (חזו"ע עמ' קט"ו-קנ"ז)] (8:36) עד שעה תשיעית ביום [היינו עד סופה (חזו"ע ס"ט)] (16:18) מפני המזיקים. (פ"ע סי' תקנ"ח ס"יח). [וטוב להיזהר בזה מ-א' בתמוז] (חזו"ע עמ' קנ"ו). ודווקא כשהוא מחוץ לעיר אבל בעיר אין חשש (חזו"ע עמ' קנ"ז) [הערה: וכן הביאו הרב אופיר מלכה בספרו] וכן יש להיזהר שלא ללכת בזמנים אלו בין חמה לצל [בגבול של חיבור החמה לצל]. (כה"ח ס"ק ר"ל, משנ"ב ס"ק ק"א) וההורים לא יכו את ילדיהם (כה"ח ס"ק ר"ל) והמורים את תלמידיהם (פ"ע ס"ט) בשעות אלו (חזו"ע ס"ט).

יב. למרות שאין איסור ללכת לים או לבריכה בימים אלו, מכל מקום יזהר מכל דבר מסוכן ובפרט מלרחוץ בים, ולא ילך למקום עמוק או למקום שיש חשש למערבולות וכדו' ונכון להיזהר שלא לשוט ולטייל במקומות שיש בהם חשש סכנה (ילקו"י ארבע תעניות סי' תקנ"ח ס"ד).

יג. חולה שהוצרך לניתוח בין ר"ח אב לתשעה באב (9 ימים) עדיף להקדימו קודם ר"ח אב או לאחרו אחרי תשעה באב (חזו"ע עמ' קכ"ח) [הרמ"א סי' תקנ"ח ס"ב].

יד. לעניין נישואין: **אשכנזים** - נוהגים שלא להתחתן בימים אלו (הרמ"א סי' תקנ"ח ס"ב). **הספרדים** - מותר להתחתן, אך אסור מראש חודש אב (עיי' פ"ע סי' תקנ"ח ס"ב, חזו"ע עמ' קמ"ו).

טו. גילוח ותספורת: **אשכנזים** - נוהגים שלא להסתפר ולא להתגלח בימים אלו (הרמ"א סי' תקנ"ח ס"ד). **הספרדים** - מתירים, אך יש הנוהגים לאסור מר"ח אב ויש יותר מאוחר (הלכות עולם ח"ב עמ' קמ"ג).